

Udruga roditelja
KORAK PO KORAK

Izveštaj o provedbi projekta

„Mama je mama“

za pružanje pomoći maloljetnim trudnicama i majkama

tijekom 2010. godine

siječanj, 2011.

MAMA JE MAMA – projekt za pružanje pomoći maloljetnim trudnicama i majkama

Projekt „Mama je mama“ nastao je 2005. godine kao odgovor na sve izraženije rizično spolno ponašanje mladih te pojavu maloljetničkih trudnoća i majčinstva.

Prema podacima istraživanja adolescentske seksualnosti „Muškarci, žene i seksualnost“ Centra za edukaciju, savjetovanje i istraživanje (CESI) iz 2004., mladići po prvi put stupaju u seksualni odnos sa 15 godina, a djevojke sa 16 godina. Konzumacija alkohola i droga te nekorištenje kontracepcije dio su rizičnog konteksta u kojem se dešava prvo seksualno iskustvo.

Prema izvješću Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo, tijekom 2009. godine, zabilježeno je 1635 poroda i 378 prijavljenih prekida trudnoće kod djevojaka u dobi od 14 do 19 godina. Iako problem maloljetničkih trudnoća nije novijeg datuma, podaci o broju poroda i prekida trudnoće u posljednjih nekoliko godina ne pokazuju značajniji trend smanjivanja.

Trudnoća i porod naglo mijenjaju uobičajeni život maloljetnih djevojaka, suočavajući ih s nizom problema, od neprihvatanja u obitelji, prekida školovanja, napuštanja od partnera, do teškoća u prilagođavanju i prihvaćanju svoje nove životne uloge – uloge majke.

Projekt „Mama je mama“ nastao je s ciljem prevencije rizičnih ponašanja mladih te pružanja psihosocijalne pomoći i podrške maloljetnim trudnicama, majkama i njihovim obiteljima.

Kroz aktivnosti projekta osobit naglasak stavlja se na:

- Pružanje psihološke, pravne i druge potrebne pomoći i podrške maloljetnim trudnicama i majkama kako bi se smanjila njihova ranjivost, olakšalo im se stjecanje socijalne i ekonomske sigurnosti te ih se osnažilo za aktivno i odgovorno preuzimanje roditeljske uloge.
- Senzibiliziranje javnosti, a osobito nadležnih državnih institucija za probleme i potrebe maloljetnih trudnica i majki.
- Educiranje stručnjaka iz područja obrazovanja, socijalne i zdravstvene zaštite o problemima maloljetnih trudnica i majki kao i oblicima pomoći i skrbi.
- Educiranje roditelja o važnosti i načinima komunikacije s djecom o seksualnosti, ljubavi i vezama.

Problem maloljetničke trudnoće i majčinstva još je uvijek nedovoljno prepoznat, a javnost nedovoljno informirana. Smatramo da kontinuirane aktivnosti na projektu doprinose prevenciji rizičnog spolnog ponašanja mladih u procesu sazrijevanja i prihvaćanja svoje društvene uloge.

PROVEDBA AKTIVNOSTI U 2010. GODINI

DIREKTAN RAD S KORISNICIMA

Tijekom 2010. godine direktan rad s korisnicima obuhvatio je aktivnosti telefonskog i individualnog savjetovanja maloljetnih trudnica, majki i njihovih obitelji. Također, održavane su male edukativne grupe kao i sastanci grupe podrške maloljetnih trudnica i majki smještenih na Materinskom odjelu Dječjeg doma Zagreb.

o **Telefonsko savjetovanje**

Na telefonskoj liniji za pružanje pomoći maloljetnim trudnicama, majkama i njihovim obiteljima, tijekom godine su zaprimljena ukupno 62 poziva. Najveći broj poziva upućen je sa šireg područja Grada Zagreba no pozivi se zaprimaju iz svih krajeva Hrvatske.

Premda je linija inicijalno namijenjena maloljetnim trudnicama i majkama, same se djevojke rijetko obraćaju za pomoć. Pozive najčešće upućuju njihovi roditelji i članovi uže i šire obitelji koji se, suočeni s problemom maloljetničke trudnoće u obitelji, raspituju i informiraju o oblicima pomoći. Najveći broj poziva odnosi se na pitanja vezana uz nastavak školovanja maloljetnih trudnica, kao i ostvarivanje raznih prava i novčanih naknada (rodiljna naknada, jednokratna naknada za opremanje djeteta), pitanja vezana uz skrbništvo nad djetetom te utvrđivanje poslovne sposobnosti kod maloljetne osobe.

o **Individualno savjetovanje**

Tijekom 2010. godine održano je 51 individualno savjetovanje maloljetnih trudnica i majki s djecom te članova njihovih obitelji. Individualno savjetovanje provodi se samo na području Grada Zagreba. Jednim dijelom djevojke su na savjetovanje upućene iz Odjela za reproduktivno zdravlje Dječje bolnice Zagreb, nakon što je na liječničkom pregledu utvrđena trudnoća. Također, na telefonskoj liniji za pružanje pomoći maloljetnim trudnicama i majkama zaprimljeno je nekoliko poziva u kojima se traži termin za individualno savjetovanje, te je na taj način ostvareno 25 savjetovanja s 13 korisnica.

Također, na savjetovanje se javljaju djevojke upućene iz Dječjeg doma Zagreb. Nekoliko savjetovanja održano je s mladim majkama koje su i ranije bile štíćenice Materinskog odjela Dječjeg doma Zagreb, a koje se suočavaju s ponovnim neplaniranim trudnoćama ili raznim izazovima roditeljstva u kojima im je potrebna pomoć i podrška. Na taj način obuhvaćeno je 12 korisnica, te održano 26 savjetovanja.

Kroz individualno savjetovanje pružena je savjetodavna i psihološka pomoć i podrška maloljetnim trudnicama, majkama i članovima njihovih obitelji, a također i informiranje te povezivanje s odgovornim osobama u institucijama zbog pomoći oko nastavka školovanja ili zapošljavanja, realiziranja određenih prava iz područja socijalne i zdravstvene zaštite, pomoći u uspostavljanju narušenih obiteljskih veza i sl.

o **Grupa podrške**

Budući da je početkom 2010. godine, nakon adaptacije prostora, ponovno otvoren Materinski odjel Dječjeg doma Zagreb, nastavljena je i suradnja na provedbi aktivnosti. Od listopada 2010. održavaju se sastanci grupe podrške maloljetnih trudnica i majki smještenih na odjelu. Održano je 5 sastanaka na kojima su obuhvaćene teme: faktori neurorizika prije

poroda djeteta; novorođenče; emocionalni razvoj djeteta u 1. godini života; dinamika odnosa u grupi; komunikacija i odnosi u grupi.

- **Male edukativne grupe**

Održane su 4 male edukativne grupe s temama: partnerski odnosi i komunikacija; odgovorno spolno ponašanje, prevencija neželjenih trudnoća i spolno prenosivih bolesti. Prilikom odabira tema za male edukativne grupe vodi se računa o specifičnim potrebama i interesu uključenih maloljetnih trudnica i majki.

EDUKATIVNO-INFORMATIVNE AKTIVNOSTI

Distribucija edukativno-informativnih paketa s materijalima

Tijekom 2010. godine ukupno je distribuirano 620 edukativno-informativnih paketa s brošurama, letcima i plakatima s ciljem senzibiliziranja i educiranja o problemima maloljetnih trudnica i majki kao i oblicima pomoći i skrbi. Paketi su dostavljeni stručnjacima koji se u svojem radu susreću ili se mogu susresti s problemom maloljetničkih trudnoća (stručni suradnici osnovnih i srednjih škola i učeničkih domova, centara za socijalnu skrb, obiteljskih centara, primarne zdravstvene zaštite, savjetovališta za mlade). Edukativno-informativni paketi s materijalima distribuirani su na području cijele Hrvatske.

Seminar "MALOLJETNIČKE TRUDNOĆE I MAJČINSTVO – ŠTO MOŽEMO UČINITI?"

09.12.2010. u prostoru Tribina Grada Zagreba održan je seminar pod nazivom **Maloljetničke trudnoće i majčinstvo – što možemo učiniti?**. Seminar je namijenjen stručnjacima iz područja zdravstvene zaštite koji se u svojem radu susreću ili se mogu susresti s problemom maloljetničkih trudnoća i majčinstva, te je sudjelovalo njih ukupno 34.

U sklopu seminara održana su predavanja o raznim aspektima prevencije rizičnog spolnog ponašanja mladih, uzrocima i zdravstvenim rizicima maloljetničkih trudnoća, psihosocijalnim aspektima, kao i oblicima pomoći i podrške obiteljima koje su suočene s problemom maloljetničke trudnoće.

"ZAJEDNO ZA BOLJE" - provedba aktivnosti na području Splita i Zadra

Prevenција rizičnih ponašanja mladih te pružanje psihosocijalne pomoći i podrške maloljetnim trudnicama, majkama i njihovim obiteljima na području Splitsko-dalmatinske i Zadarske županije provode se kao trogodišnji program pod nazivom „Zajedno za bolje“ financiran od strane Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa.

Aktivnosti se provode u partnerstvu s udrugama:

- Duga - Udruga za pomoć ženi i djetetu, Zadar
- Klub trudnica i roditelja Split
- Udruga za prevenciju spolno prenosivih bolesti - Aktiva

Predavanja "ZNAJJE JE UŽITAK" - namijenjeno učenicima srednjih škola

U suradnji s udrugom Aktiva, održana su tri predavanja za učenike srednjih škola o spolno odgovornom ponašanju i prevenciji spolno prenosivih bolesti pod nazivom **Znanje je užitek**, a pod vodstvom dr.sc. Dubravka Lepušića.

22.4.2010. održana su dva predavanja u Ekonomsko-birotehničkoj i trgovačkoj školi u Zadru. Zbog povećanog interesa, umjesto planiranog jednog, održana su dva predavanja na kojima je prisustvovalo oko 140 učenika.

Nakon predavanja održana je i projekcija filma "Punk mama" o maloljetničkim trudnoćama i majčinstvu te su psihologinja Jagoda Gauta i socijalna pedagoginja Vlatka Vukšić održale kratku prezentaciju uz komentare i raspravu nakon filma.

23.4.2010. predavanje je održano u Splitu u Privatnoj gimnaziji "Pitagora", te je bilo prisutno oko 60 učenika.

Nakon predavanja održana je i projekcija filma "Punk mama" o maloljetničkim trudnoćama i majčinstvu te je psihologinja Ina Reič Ercegovac održala kratku prezentaciju uz komentare i raspravu nakon filma.

U izvedbi projekta sudjelovali su i sami učenici izradom plakata i prezentacija sa navedenim temama.

U obje škole, reakcije učenika bile su vrlo pozitivne te je uočena njihova zainteresiranost za predavanje i raspravu. Također, stručni suradnici koji su prisustvovali predavanjima iskazali su interes za daljnim aktivnostima, te o proširenju aktivnosti i na druge škole.

Predavanje "KAKO S DJECOM RAZGOVARATI O SEKSUALNOSTI, LJUBAVI I VEZAMA" – namijenjeno stručnjacima

Tijekom 2010. godine održana su tri predavanja pod nazivom **"Kako s djecom razgovarati o seksualnosti, ljubavi i vezama"**, namijenjena stručnim suradnicima osnovnih i srednjih škola.

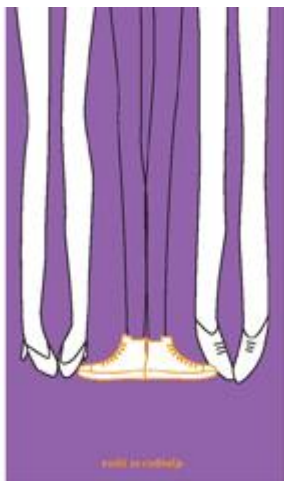
06.07.2010. predavanje je održano u 3. gimnaziji u Splitu za Županijsko stručno vijeće srednjih škola Splitsko-dalmatinske, Šibensko – kninske i Zadarske županije. Također, 09.07.2010. predavanje je održano u Osnovnoj školi Mertojak za Županijsko stručno vijeće osnovnih škola Splitsko-dalmatinske, Šibensko – kninske i Zadarske županije. Predavanja je održala Alena Lazarušić.

U Multimedijalnoj dvorani Gradske knjižnice Zadar, 17. rujna 2010. godine, održano je predavanje za 20 pedagoga osnovnih i srednjih škola s područja Grada Zadra i Zadarske županije.

Program su predstavile socijalna pedagoginja Vlatka Vukšić, te psihologinja Jagoda Gata.

Na svim predavanjima prisutni su uvodno upoznati s projektom Zajedno za bolje i njegovim provođenjem na području Splitsko-dalmatinske, Šibensko-kninske i Zadarske županije. Posebni naglasak je stavljen na upoznavanje s djelom projekta koji se odnosi na prevenciju rizičnog ponašanja kod učenika te održavanje roditeljskih sastanaka na temu razgovora s djecom o seksualnosti, ljubavi i vezama.

Kako s djecom razgovarati o seksualnosti, ljubavi i vezama

Udruga roditelja Korak po korak

Tijekom 2010. godine, Udruga roditelja „Korak po korak“ izdala je vodič za roditelje **KAKO S DJECOM RAZGOVARATI O SEKSUALNOSTI, LJUBAVI I VEZAMA?**

Smatramo da je uloga roditelja iznimno važna pri usvajanju vrijednosti i razvoju odgovornog spolnog ponašanja djece i madih, no jednako tako svjesni smo kako roditelji pri ovoj temi trebaju pomoć i podršku.

Dosadašnja iskustva pokazuju da se velik broj roditelja osjeća nelagodno i pri samoj pomisli da započne razgovor o seksualnosti sa svojom djecom. Često ne znaju kada je i kako primjereno započeti razgovor, a neki se roditelji boje da će otvoreni razgovor njihovu djecu dodatno potaknuti na rani ulazak u spolni život.

Cilj ovog Vodiča jest pomoći roditeljima da uvide koliko je važno da kroz svoje aktivno uključivanje u spolno sazrijevanje svoje djece, pomognu djeci da donose odgovorne i promišljene odluke.

ANALIZA STANJA I PRIJEDLOG SMJERNICA ZA POSTUPANJE U SLUČAJEVIMA MALOLJETNIČKIH TRUDNOĆA I RODITELJSTVA

Tijekom 2010 godine, **Udruga roditelja „Korak po korak“ u suradnji s Uredom UNICEF-a za Hrvatsku** započela je provedbu projekta pod nazivom Analiza trenutnog stanja i prijedlog smjernica za postupanje u slučajevima maloljetničkih trudnoća i roditeljstva.

U sklopu projekta provedeno je **istraživanje o maloljetničkim trudnoćama i roditeljstvu**, na uzorku svih Centara za socijalnu skrb, Obiteljskih centara, Srednjih škola i Učeničkih domova na području cijele Hrvatske. To je ujedno i prvo istraživanje u Hrvatskoj, kojim se nastoji objediniti podatke i iskustva u radu s maloljetničkim trudnoćama i roditeljstvom u području obrazovanja, socijalne zaštite i obiteljske zaštite.

Analiza trenutnog stanja i prijedlog smjernica uključit će preporuke usmjerene stručnjacima zaposlenim u obrazovnim institucijama (osnovnim i srednjim školama, učeničkim domovima), zdravstvenim ustanovama te ustanovama socijalne skrbi te im osigurati potrebne informacije o postupanju u najboljem interesu maloljetne majke i njezina djeteta. Postupci će biti usmjereni na omogućavanje daljnjeg obrazovanja maloljetnih trudnica i majki, osiguravanje adekvatnog smještaja za majku i dijete ukoliko je potreban smještaj izvan vlastite obitelji, te pružanje neophodne pomoći i podrške za preuzimanje aktivne i odgovorne uloge roditelja.

Projekt je započeo u lipnju 2010, te će trajati do svibnja 2011. godine.

Okrugli stol

INSTITUCIONALNI I IZVANINSTITUCIONALNI SMJEŠTAJ MALOLJETNIH TRUDNICA I MAJKI S DJECOM – iskustva i preporuke

1.10.2010. godine u Udruzi roditelja „Korak po korak“ održan je Okrugli stol **Institucionalni i izvaninstitucionalni smještaj maloljetnih trudnica i majki s djecom – iskustva i preporuke**.

Cilj Okruglog stola bio je donijeti preporuke za unaprjeđenje smještaja izvan vlastite obitelji za maloljetne trudnice i majke s djecom. Tom prilikom predstavljeni su preliminarni rezultati istraživanja o maloljetničkim trudnoćama i roditeljstvu, provedenog u sklopu projekta "Analiza stanja i prijedlog smjernica za postupanje u slučajevima maloljetničkih trudnoća i roditeljstva".

Također, razmotrene su potrebe za smještajem, mogućnosti smještaja (raspoloživi kapaciteti) te poteškoće koje se javljaju u situacijama kada je potrebno pronaći smještaj izvan vlastite obitelji za maloljetne trudnice i majke s djecom. Na Okruglom stolu sudjelovali su predstavnici svih dječjih domova koji pružaju smještaj za maloljetne trudnice i majke s djecom. Također, sudjelovali su predstavnici Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Obiteljskog centra Zagreb, Centra za socijalnu skrb Zagreb, SOS Dječjeg sela, Ureda UNICEF-a, te Foruma za kvalitetno udomiteljstvo.

Zaključci

- Maloljetne trudnice i majke u najvećem broju slučajeva dobiju potporu i brigu unutar svoje uže ili šire obitelji. Manji broj njih treba posebnu brigu društva jer im to njihova obitelj ne može ili ne želi pružiti.
- **Institucionalni smještaj** maloljetnih trudnica i majki s djecom pružaju Dječji dom Zagreb - Nazorova – materinski odjel (8 mjesta), Kuća ljubavi - Caritas Zagrebačke Nadbiskupije (9 mjesta), Dom za djecu – „Klasje“ Osijek (4 mjesta), Dom za djecu i mlađe punoljetne osobe „I.B.Mažuranić“, Lovran (2 mjesta). **Izvaninstitucionalni smještaj u udomiteljsku obitelj** nije bila dosadašnja praksa, a ona bi, ocijenjeno je, u određenom broju slučajeva mogla biti dobro rješenje.
- Zakon o udomiteljstvu nije izričekom predvidio mogućnost smještaja maloljetnih trudnica i majki s djecom u udomiteljske obitelji. Kako bi se potakla i takva praksa predlaže se da **Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi izradi naputak** za Centre za socijalnu skrb o postupanju u takvim slučajevima.
- Prilikom donošenja odluke o smještaju maloljetne trudnice ili majke s djetetom ključna je **komunikacija i razmjena informacija** između svih uključenih institucija (CZSS, domovi za smještaj, udomiteljske obitelji, udruge udomitelja) kako bi se dobro procijenilo što je njihov **najbolji interes**.
- U ocjenjivanju najboljeg interesa djeteta bitno je imati na umu da je u pitanju **dvoje djece: maloljetna majka i njezina beba**. U pojedinim slučajevima ti interesi se ne podudaraju. Ovakva situacija zahtijeva osobito brižan i profesionalan pristup svih relevantnih institucija.
- Predlaže se poticanje **specijaliziranog udomiteljstva** gdje bi udomiteljske obitelji pružale skrb upravo maloljetnim trudnicama i majkama s djecom. Njihovom izboru, edukaciji i podršci treba posvetiti osobitu pažnju jer bi takve obitelji trebale pružiti bolji model odnosa od vlastite obitelji ili što može institucija.
- Budući da je udomljavanje maloljetnih trudnica i majki s djecom vrlo specifično, kako bi se izbjegli potencijalni problemi i sukobi, važan je **individualizirani pristup** te **dobra procjena** maloljetne trudnice ili majke, ali i udomiteljske obitelji koja ju je spremna prihvatiti.
- Ukoliko postoje **faktori rizika kod majke** (poremećaji u ponašanju, mentalna retardacija, psihički poremećaji) **i/ili kod djeteta** (neurorizična djeca), preporučuje se smještaj u instituciju, barem tijekom prve godine. U takvim rizičnim slučajevima, ne preporučuje se smještaj u udomiteljsku obitelj.
- Svaka specijalizirana ustanova za odgoj morala bi imati poseban odjel za maloljetne trudnice i majke
- Majke koje po isteku prava na smještaj u instituciji (do godine dana starosti djeteta) **nemaju riješene stambene prilike ili nisu samostalne**, u nekim slučajevima djecu ostavljaju u domu. U takvim slučajevima, trebalo bi nastojati naći smještaj za majku i dijete u udomiteljskoj obitelji dok majka ne napuni 21 godinu.

SUDJELOVANJE NA SKUPOVIMA

Projekt "Mama je mama" predstavljen je na Kongresu medicinskih sestara pod nazivom "Sestrinstvo: Lepeza različitosti" u organizaciji Hrvatske udruge medicinskih sestara (HUMS), održanom od 15. do 18. svibnja 2010. godine u Zagrebu.

Na spomenutom kongresu održano je predavanje **Maloljetničke trudnoće i majčinstvo – iskustva iz provedbe projekta "Mama je mama"** u kojem su sudionice upoznate s ciljevima i aktivnostima projekta, kao i iskustvima i rezultatima iz dosadašnje provedbe aktivnosti.

U Zagrebu, 26. studenog 2010., održana je 7. konferencija udomitelja djece Hrvatske pod nazivom **Mogućnosti specijaliziranog udomiteljstva u RH** te promocija Priručnika za udomitelje u organizaciji Foruma za kvalitetno udomiteljstvo djece.

Na konferenciji je održano predavanje **Udomiteljstvo maloljetnih trudnica i majki s djecom** u sklopu kojeg su predstavljani preliminarni rezultati istraživanja o maloljetničkim trudnoćama i roditeljstvu, kao i zaključci s Okruglog stola „Institucionalni i izvaninstitucionalni smještaj maloljetnih trudnica i majki s djecom“.

PROJEKT „MAMA JE MAMA“ U MEDIJIMA

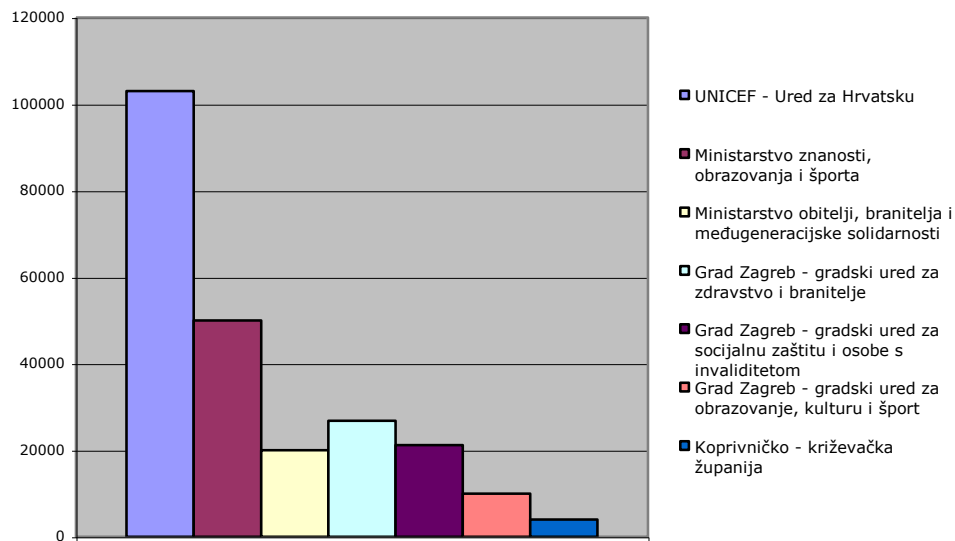
Tijekom 2010. godine, problem maloljetničkih trudnoća i majčinstva, kao i aktivnosti projekta „Mama je mama“ predstavljeni su u 2 televizijske emisije na HRT-u - *"Hrvatska uživo"* i *"Parlaonica"*, 5 radijskih emisija, u raznim dnevnim listovima te na brojnim internetskim portalima. O svim aktivnostima i novostima na projektu, Udruga kontinuirano obavještava medije, koji su vrlo zainteresirani za ovu osjetljivu problematiku.

Aktivnosti projekta medijski su popratili: Večernji list, Slobodna Dalmacija, Dubrovački list, In medias res, HRT – Hrvatski radio, Radio Sljeme, Radio Plavi 9, Radio Pula, Vox Glas Zadra, Radio Zadar i Zadarski list.

O aktivnostima projekta i problemu maloljetničkih trudnoća pisali su i internetski portali: PSIHOportal.hr, Psihologija.hr, Javno.hr, Ezadar.hr, She.hr i Dubrovacki.hr.

FINANCIRANJE U 2010. GODINI

Prikaz strukture financiranja projekta prema donatorima u 2010. godini

Provedbu aktivnosti usmjerenih pružanju pomoći maloljetnim trudnicama i majkama na području Splitsko-dalmatinske i Zadarske županije, kao trogodišnji program pod nazivom „Zajedno za bolje“ financira Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa.

Izrada „Analize stanja i prijedloga smjernica za postupanje u slučajevima maloljetničkih trudnoća i roditeljstva“ provodi se u suradnji i uz financijsku potporu Ureda UNICEF-a za Hrvatsku.

Financijsku podršku za provedbu aktivnosti projekta „Mama je mama“ na osigurali su:

- Grad Zagreb - Gradski ured za socijalnu zaštitu i osobe s invaliditetom
- Grad Zagreb - Gradski ured za zdravstvo i branitelje
- Grad Zagreb - Gradski ured za obrazovanje, kulturu i šport
- Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti
- Koprivničko – križevačka županija

Prikaz strukture financiranja pojedinih projekata iz područja maloljetničkih trudnoća i roditeljstva u 2010. godini

